

Uganda: Ekteskap og skilsmisse – lovgivning

- Kristne og sivile ekteskap og skilsmisser
- Islamske ekteskap og skilsmisser
- Hinduistiske ekteskap og skilsmisser
- Tradisjonelle ekteskap og skilsmisser

Bakgrunn

Ifølge den siste folketellingen i Uganda, fra 2014, er 84,5 prosent av innbyggerne kristne, mens knapt 14 prosent er muslimer. Antall¹ hinduer er 14 000 (UBOS 2016, s. 19, 73). Uganda har parallelle ekteskaps- og skilsmisселover for ulike trosretninger samt en ekteskapslov for tradisjonelle ekteskap. Denne responsen presenterer lovgivningen, uten å beskrive praksis rundt ekteskap og skilsmisse.

Kristne og sivile ekteskap og skilsmisser

Ekteskap

Kristne og sivile ekteskap reguleres av Marriage Act (1904). En av partene² må levere en skriftlig erklæring til *registrar*³ (heretter vigsler) i distriktet der ekteskapet skal skje (§ 6). Følgende dokumenter må legges frem:

- bevis på statsborgerskap, for eksempel pass eller nasjonalt ID-kort, for begge parter
- et brev som oppgir hvor lenge vedkommende har bodd i distriktet
- bilde i passfotostørrelse av både brud og brudgom

¹ Oppgis ikke i prosentandel, da andelen er lavere enn 0,1 prosent (UBOS 2016, s. 19).

² URSB (u.å.-a) bruker formuleringen «the intending couple». Det er uklart hvorvidt de med dette mener at begge skal være til stede i forbindelse med overleveringen av erklæringen. Loven viser imidlertid at bare én av partene skal være til stede.

³ Vigsler i sivile bryllup. Vigsleren i Kampala heter *registrar general*, i de andre distriktene er det *Chief Administrative Officers* som har vigselsmyndighet (URSB u.å.-a).

- kopi av gyldig ID-kort for hvert vitne
- ekteskapsaffidaviter⁴ i overensstemmelse med § 10 i ekteskapsloven (se under)
- utenlandske borgere: et brev fra landets sivilregister som bekrefter at personen ikke er gift fra før⁵
- flyktninger: et brev fra ugandiske myndigheter («Office of the Prime Minister») om sivilstatus (URSB u.å.-a).

Vigsleren fører opplysningene inn i en ekteskapsbok (Marriage Notice Book), som kan konsulteres i kontortiden. En kopi av kunngjøringen skal også henge utenfor kontoret (Marriage Act 1904, § 9). I henhold til § 10 skal vigsleren deretter utstede en skriftlig bekreftelse etter å ha forsikret seg om at

- en av partene har vært bosatt i distriktet minst 15 dager
- partene ikke er i nær slekt⁶
- det ikke foreligger andre juridiske hindre
- ingen av partene er gift gjennom tradisjonelle ekteskap med annen partner enn den kommende ektefellen (Marriage Act 1904, § 10).

Ekteskapsloven fastslår at begge partene skal være over 21 år, og at det må foreligge skriftlig samtykke fra far, mor eller verge hvis en av partene er under 21 år (Marriage Act 1904, § 17). Imidlertid er 18 år fastsatt som lovlig ekteskapsalder i Grunnloven (Constitution of the Republic of Uganda 2005, § 31). Det fremgår også av nettsidene til Uganda Registration Services Bureau (URSB) (u.å.-a).

Ekteskapet skal skje tidligst 21 dager og senest tre måneder etter at bekreftelsen er utstedt (Marriage Act 1904, § 11). Seremonien skal foregå enten i en kirke og utføres av en prest med vigselsrett (§ 20),⁷ eller hos en vigsler på et offentlig kontor (§ 26).⁸ Minst to vitner skal være til stede (§§ 20, 26), og seremonien skal skje for åpne dører (§§ 20, 26). Utenlandske borgere skal legge frem kopi av gyldig visum på bryllupsdagen.

En ekteskapsattest skal fylles ut av prest/vigsler umiddelbart etter seremonien, og signeres av presten/vigsleren, ekteparet og vitnene. Ekteparet får en kopi av attesten (Marriage Act 1904, §§ 24, 27). Informasjon fra attestene føres inn i en ekteskapsregistreringsbok (Marriage Register Book) hos vigsleren i hvert distrikt,

⁴ Beediget skriftlig erklæring.

⁵ Ved dokumenter på annet språk enn engelsk, skal oversettelser legges frem.

⁶ Nær slekt betyr slektninger i rett opp- eller nedstigende linje, søsken, onkel, niese eller nevø (Justice Centres Uganda u.å., s. 2).

⁷ Både kirken og presten må være autorisert til formålet (§ 20).

⁸ Hvis paret ikke kan («unable to») vente i 21 dager, eller de ønsker å gifte seg et annet sted enn i en kirke/på et offentlig kontor, skal de søke gjennom registrerte affidaviter (URSB u.å.-d).

og kopier av registreringene sendes månedlig til 'registrar general' i Kampala (§ 31).

Bigami er forbudt for kristne/sivile ekteskap, og straffes med fengsel i opptil fem år. Forbudet gjelder både personen som er gift fra før, og personen som gifter seg med en som fra før er gift (§§ 41, 42).

Skilsmisse

Oppløsning av kristne og sivile ekteskap reguleres av Divorce Act (1904), og innebærer en rettslig prosess. Sakene behandles enten av Magistrate Grade I eller av High Court⁹ (§ 3). Menn kan søke om skilsmisse på bakgrunn av enkelt-hendelser, mens kvinner må bevise utroskap og/eller forsvinning som har vart i to år eller mer (Brookman u.å.). Loven presiserer at kvinner kan søke om skilsmisse hvis mannen i to år eller mer har

- vært utro
- begått voldtekt, sodomi eller hatt seksuell omgang med dyr
- mishandlet kvinnen
- forsvunnet
- eller i løpet av de siste to årene har
 - giftet seg med en annen kvinne
 - konvertert fra kristendommen til en annen religion, og giftet seg med en annen kvinne (Divorce Act 1904, § 4).¹⁰

Islamske ekteskap og skilsmisser

Islamske ekteskap og skilsmisser reguleres av Marriage and Divorce of Mohammedans Act (1906). En mann kan ha opptil fire koner (Justice Centres Uganda u.å., s. 6).

Innen en måned etter at ekteskapet er inngått, skal en person med vigselfrett, utnevnt av en islamsk skriftlærd, motta søknad om registrering (§ 3). Det er mannen som i utgangspunktet skal søke. Hvis mannen dør innen en måned, skal enken søke,¹¹ og hvis ektefellene er mindreårige, skal vergen søke (§ 5).

⁹ High Court må ikke forveksles med Høyesterett, men er en førsteinstansrett i sivile saker i Uganda.

¹⁰ Enkelte kilder oppgir at kvinner og menn kan søke skilsmisse på samme grunnlag. Eksempelvis nevner advokatfirmaet ASB Advocates (Basemera 2021) følgende grunner for begge kjønn: utroskap, konvertering samt ekteskap med en annen person, mishandling, flergifte, forsvinning eller voldtekt, sodomi eller hatt seksuell omgang med dyr.

¹¹ Hvis kvinnen er 'purdah-nisheen', det vil si praktiserer total isolasjon fra menn og offentlighet, skal hun selv eller vergen søke (Marriage and Divorce of Mohammedans Act 1906, § 5).

Ved oppløsning av ekteskap skal mannen søke om å registrere skilsmisse, med mindre det er en 'khula'-skilsmisse (§ 5). En khul(a)-skilsmisse er initiert av kvinnen, og innebærer at hun skal tilbakebetale medgiften (Baderin 2021, s. 65). For mer om ulike typer islamske skilsmisser, se Justice Centres Uganda (u.å., s. 14-15).

Etter å ha forvissnet seg om at ekteskapet eller skilsmissen er utført, og om identiteten til ektefellene, skal en vigsler registrere ekteskapet eller skilsmissen (§§ 6, 7). Registreringen av et ekteskap skal signeres av ektefellene, eventuelt vergen, og to vitner. Registreringen av en skilsmisse skal signeres av mannen samt ett vitne,¹² med mindre det er en 'khula'-skilsmisse, som signeres av både mannen og kvinnen og av personene som «identifiserer ektefellene» (§ 8).¹³ Partene får en kopi av registreringen (§ 9).¹⁴

Registreringsbøker for både ekteskap og skilsmisser oppbevares hos vigsler (§ 4). Kopier av registreringene sendes hver tredje måned til 'registrar general' (§ 12).

Hvis vigsler ikke godkjenner ekteskapet eller skilsmissen, skal begrunnelsen føres inn i en bok (§ 10). Klage på avslag skal leveres til vigsler i distriktet der registreringen ble avslått, eller til 'registrar general'. Ankedommen er endelig og skal også registreres i boka nevnt over. Vigsleren som opprinnelig avslø ekteskapet/skilsmissen, skal rette seg etter ankedommen (§ 11).

Hinduistiske ekteskap og skilsmisser

Hinduistiske ekteskap og skilsmisser reguleres av Hindu Marriage and Divorce Act (1961), i tillegg til Divorce Act (1904), som også regulerer kristne og sivile skilsmisser. § 2 i Hindu Marriage and Divorce Act lister opp følgende betingelser for å inngå ekteskap:

- Ingen av partene har en ektefelle som lever.
- Begge parter er tilregnelige («of sound mind»).
- Brudgommen er over 18 år og bruden over 16.
 - Hvis bruden er under 16 år, må det foreligge tillatelse fra vergen.¹⁵
- Ingen av partene er i nært slektskap.¹⁶

¹² To hvis mannen er sjiamuslim.

¹³ Samt av vergen hvis kvinnen er purdah-nisheen, og av to vitner hvis mannen er sjiamuslim. Se fotnote 7.

¹⁴ Gjengifte kan først skje etter tre menstruasjonssykluser (iddah/iddat-perioden) (Nyanzi u.å.).

¹⁵ § 3 definerer hvem som skal være verge.

¹⁶ Gjelder blant annet slektskap i rett linje eller onkler/tanter, også inngiftede (§ 2).

I henhold til § 5 skal presten sette en tidsfrist for registrering av ekteskapet. Presten skal også utstede ekteskapsattest og bestemme avgiftene for attesten (§ 5). Bigami er ulovlig (§ 6), med henvisning til straffelovens § 153 (Penal Code Act 1950).

Divorce Act (1904) gjelder også for hinduistiske ekteskap.¹⁷ I tillegg åpner Hindu Marriage and Divorce Act (§ 8) for skilsmisse hvis ektefellen har konvertert til en annen religion, eller har «trukket seg tilbake fra verden» ved å ha vært med i en religiøs orden i minst tre år.

Tradisjonelle ekteskap og skilsmisser

Tradisjonelle ekteskap er i henhold til Customary Marriage (Registration) Act (1973) en samlebetegnelse for ulike ekteskapsinngåelser «celebrated according to the rites of an African community».

Slike ekteskap skal registreres innen seks måneder ved registreringskontoret i vigselfdistriktet hvor ekteskapet ble inngått (Customary Marriage (Registration) Act 1973, § 6). Partene skal møte personlig, sammen med to vitner. Ekteskapet blir da registrert som et tradisjonelt ekteskap, og det skal utstedes en attest (§ 7).¹⁸

Selv om det er lovpålagt å registrere ekteskapet i løpet av seks måneder, regnes det ikke som ugyldig selv om det aldri har blitt registrert. Det er heller ikke uvanlig at slike ekteskap forblir uregistrerte. Ifølge en rapport fra The Hague Institute for Innovation of Law (Gramatikov et al. 2020, s. 44) er om lag halvparten av ugandiske ekteskap tradisjonelle, og mange av dem er ikke registrert. Det også mulig å etterregistrere slike ekteskap mot en uspesifisert avgift (Customary Marriage (Registration) Act 1973, § 8).

Loven om tradisjonelt ekteskap tillater flerkoneri, men den fordrer at alle ekteskapene er inngått i henhold til Customary Marriage (Registration) Act. Dersom en mann har inngått et tradisjonelt ekteskap, kan han ikke inngå et sivilt eller kristent eller islamsk ekteskap, uten først å ha skilt seg. Dersom skilsmisse ikke foreligger, er ekteskapet inngått i henhold til annen ekteskapslov ugyldig (§ 13).

Loven om tradisjonelt ekteskap omtaler ikke oppløsning av ekteskap, trolig fordi fremgangsmåtene varierer mellom de ulike ekteskapstradisjonene loven regulerer. I en fagartikkel skrevet av Jamil Ddamulira Mujuzi (2013, s. 184), fremgår det at «customary marriages are terminated in accordance with the ethnic or tribal customs of the parties of the marriage». Ifølge Gramatikov et al. (2020, s. 45)

¹⁷ Se side 3 for vilkårene.

¹⁸ Det er *Sub-County Chief/Town Clerk* som utsteder attesten (URSB u.å.-c).

oppløses tradisjonelle ekteskap som regel ved at partene flytter fra hverandre eller at brudeprisen tilbakebetales, uten formelle rettslige prosedyrer.

I henhold til dommen *Namukasa v Kokondere* (Divorce Cause No. 30 of 2010) (2015) fra High Court, er det også mulig å oppløse et tradisjonelt ekteskap i tråd med Divorce Act (1904). Slik Landinfo forstår det, kan annen skilsmisse-lovgivning brukes som et tillegg til tradisjonens egne fremgangsmåter.

Overføre tradisjonelt ekteskap til sivilt ekteskap

På URSBs (u.å.-b) nettsider fremgår det, i tråd med ekteskapsloven (1904, § 29), at det er mulig å konvertere et tradisjonelt ekteskap til et sivilt ekteskap, så fremt man kun er gift tradisjonelt med én kvinne. Alle vilkårene for å inngå et sivilt ekteskap må oppfylles og forelegges vigsleren, før attesten utstedes. Dersom en av partene er skilt, skal det fremlegges en bekreftelse på skilsmissen (divorce decree absolute).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Baderin, Mashood A. (2021). *Islamic Law. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Basemera, Fiona (2021). *Divorce and Separation in Uganda*. Kampala: ASB Advocates.
Tilgjengelig fra <https://asbadvocates.com/divorce-and-separation-in-uganda/> [lastet ned 27. oktober 2023].

- Brookman (u.å.). *Uganda Divorce & Family Law*. London: Brookman. Tilgjengelig fra <https://www.brookman.co.uk/family-solicitors/international-divorce/south-africa-and-africa-law/uganda-divorce-family-law> [lastet ned 27. oktober 2023].
- Constitution of the Republic of Uganda (2005). *Constitution of the Republic of Uganda*. Tilgjengelig fra <https://www.parliament.go.ug/documents/1240/constitution> [lastet ned 30. oktober 2023].
- Customary Marriage (Registration) Act (1973). *Customary Marriage (Registration) Act*. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/storage/publications/downloads/the-customary-marriage-regulation-act-cap-248-1643021839.pdf> [lastet ned 2. november 2023].
- Divorce Act (1904). *Divorce Act. Chapter 249*. Tilgjengelig fra <https://ulii.org/akn/ug/act/ord/1904/15/eng@2000-12-31> [lastet ned 2. november 2023].
- Gramatikov, Martin; Korhonen, Armi; Núñez, Rodrigo & Verheij, Tim (2020). *Deep Dive into Divorce and Separation in Uganda 2020*. Haag: The Hague Institute for Innovation of Law. Tilgjengelig fra <https://www.hiil.org/wp-content/uploads/2020/10/HiiL-Uganda-Deep-Dive-Divorce-and-separation-Online.pdf> [lastet ned 2. november 2023].
- Hindu Marriage and Divorce Act, Chapter 250 (1961, 1. september). *Hindu Marriage and Divorce Act, Chapter 250*. Tilgjengelig fra <https://ulii.org/akn/ug/act/ord/1961/2/eng@2000-12-31> [lastet ned 6. oktober 2023].
- Justice Centres Uganda (u.å.). Marriage and Divorce in Uganda. Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på nett [lastet ned 1. november 2023].
- Marriage Act (1904). *Marriage Act. Chapter 251*. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/storage/publications/downloads/the-marriage-act-cap-251-1643020365.pdf> [lastet ned 2. november 2023].
- Marriage and Divorce of Mohammedans Act (1906, 15. april). *Marriage and Divorce of Mohammedans Act*. Tilgjengelig fra <https://ulii.org/akn/ug/act/ord/1906/7/eng@2000-12-31> [lastet ned 6. oktober 2023].
- Mujuzi, Jamil Ddamulira (2013). The Ugandan Customary Marriage (Registration) Act: A Comment. *Journal of Third World Studies*, 30(1), 171-191. Tilgjengelig fra <https://www.jstor.org/stable/45198804> [lastet ned 2. november 2023].
- Namukasa v Kokondere (Divorce Cause No. 30 of 2010) (2015). *High Court: Family Division*. Tilgjengelig fra <https://ulii.org/akn/ug/judgment/ughcfd/2015/49/eng@2015-04-10>.
- Nyanzi, Umar (u.å.). *Divorce in Islam & Protection of Women's Dignity*. Kampala: Muslim Centre for Justice & Law. Tilgjengelig fra <https://mcjl.org/articles/divorce-in-islam-protection-of-womens-dignity/> [lastet ned 27. oktober 2023].
- Penal Code Act (1950). *Penal Code Act*. Tilgjengelig fra <https://ulii.org/akn/ug/act/ord/1950/12/eng%402014-05-09> [lastet ned 15. november 2021].
- UBOS, dvs. Uganda Bureau of Statistics (2016). *National Population and Housing Census 2014*. Kampala: UBOS. Tilgjengelig fra https://www.ubos.org/wp-content/uploads/publications/03_20182014_National_Census_Main_Report.pdf [lastet ned 2. november 2023].
- URSB, dvs. Uganda Registration Services Bureau (u.å.-a). *Civil Marriages*. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/civil-registration/civil-marriage> [lastet ned 27. oktober 2023].

URSB, dvs. Uganda Registration Services Bureau (u.å.-b). *Converting a Customary Marriage into a Civil Marriage*. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/civil-registration/converting> [lastet ned 22. august 2023].

URSB, dvs. Uganda Registration Services Bureau (u.å.-c). *Registration of Marriages*. Kampala: URSB. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/civil-registration/civil-marriage> [lastet ned 30. oktober 2023].

URSB, dvs. Uganda Registration Services Bureau (u.å.-d). *Special Licenses*. Kampala: URSB. Tilgjengelig fra <https://ursb.go.ug/civil-registration/special-licenses> [lastet ned 30. oktober 2023].

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.